

6 Cdo 174/2010

R o z s u d o k
V m e n e S l o v e n s k e j r e p u b l i k y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ladislava Górásza a sudcov JUDr. Ley Stovičkovej a JUDr. Ivana Machyniaka v právnej veci žalobcu **G. P., S. - P. - C.**, so sídlom v B., proti žalovanému **C. A.**, bývajúcemu v B., zastúpenému JUDr. Z. K., advokátkou, so sídlom v B., **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 11 C 263/1996 o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 15.4.2010 sp. zn. 6 Co 68/2010, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalobcovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Žalobca si uplatnil v konaní nárok na náhradu škody z dôvodu, že žalovaný porušil svoju právnu povinnosť z nájomnej zmluvy tým, že mu nevrátil prenajaté osobné motorové vozidlo včas a v stave, v akom ho prevzal s prihliadnutím na obvyklé opotrebovanie v dôsledku poškodenia predmetu nájmu dopravnou nehodou spôsobenou žalovaným.

Okresný súd Bratislava IV (súd prvého stupňa) v poradí druhým rozsudkom z 30.9.2009 č.k. 11 C 263/1996-318, po zrušení jeho predchádzajúceho rozsudku uznesením Krajského súdu v Bratislave z 3.4.2008 sp. zn. 6 Co 101/2007 z dôvodu vykonania

dokazovania k výške škody, zamietol žalobu a vyslovil, že o náhrade trov konania účastníkov a trov štátu rozhodne samostatným uznesením. Právne posúdiac výsledky vykonaného dokazovania podľa § 420 a § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka dospel k záveru, že žalobca nepreukázal výšku žalovaným mu spôsobenej škody na osobnom motorovom vozidle dopravnou nehodou. K uvedenému záveru dospel na základe skutočností, že žalobca nepreukázal nad všetku pochybnosť použitie náhradných súčiastok vydaných z vlastného skladu na opravu žalovaným poškodeného vozidla a tiež výšky ich kúpnych cien ním tvrdených.

Krajský súd v Bratislave o odvolaní žalobcu rozsudkom z 15.4.2010 sp. zn. 6 Co 68/2010 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil v zmysle § 220 O.s.p. tak, že uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 1 118,14 eur so 17,6 % úrokom z omeškania od 17.4.1999 do zaplataenia a vo zvyšku žalobu zamietol. Spôsobenú škodu v súlade s ustanoveniami § 420 ods. 1 a 2 a § 442 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka považoval totálnou škodou, vzhľadom ku ktorej skutočnosti pre výpočet jej náhrady vychádzal z porovnania hodnoty vozidla pred poškodením s jeho hodnotou po poškodení. Dospel k záveru, že po odpočítaní hodnoty použiteľných zvyškov vozidla, stanovenej znalcom Ing. D. J. výškou 12 598,-- Sk, od všeobecnej hodnoty vozidla pred poškodením 102 369,-- Sk, výška škody predstavuje 89 771,-- Sk. Po odpočítaní poisťného plnenia 56 086,-- Sk je výška škody 33 685,-- Sk, t.j. 1 118,14 eur. Stanovenie všeobecnej ceny poškodeného osobného motorového vozidla podľa znaleckého posudku Ing. D. J. odôvodnil jeho podaním v roku 2003, o tri roky skôr než znalec Ing. E. N., porovnateľnou výškou všeobecnej hodnoty vozidla pred poškodením (Ing. J. - 102 369,-- Sk a Ing. N. - 102 099,-- Sk) a tým, že nebolo možné vziať do úvahy časovú hodnotu vozidla po oprave, stanovenú Ing. N. výškou 69 358,-- Sk, pretože žalovaný škodca zodpovedá za poškodenie veci a nie za výsledok opravy, z ktorého dôvodu nemožno porovnať všeobecnú hodnotu predmetného vozidla pred poškodením s jeho hodnotou po oprave. Vyslovil, že škodou nie sú celkové náklady na opravu vozidla, pretože by sa muselo prihliadnuť k zhodnoteniu vozidla v dôsledku opravy, o ktoré by sa náhrada škody znížila, pričom výsledok by bol rovnaký ako pri metóde porovnania hodnoty vozidla pred a po poškodení. Prisúdené príslušenstvo odôvodnil ustanovením § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka a jeho výšku § 3 ods. 1 nariadenia vlády č. 87/1995 Z.z., keď vychádzal z toho, že žalovaný sa dostal do omeškania uplynutím prvého dňa po doručení žaloby, t.j. 17.4.1999 (§ 563 Občianskeho zákonníka).

Proti rozsudku odvolacieho súdu, výroku o prisúdení 1 118,14 eur so 17,6 % úrokom z omeškania od 17.4.1999 do zaplattenia, podal dovolanie žalovaný. Navrhol rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom výroku zrušiť a vec mu vrátiť v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie. Namietal, že odvolací súd sa nevysporiadal so všeobecnou hodnotou vozidla ustálenou v odbornom posudku č. X. Ing. M. Z. výškou 78 595,-- Sk. Nesprávne postupoval pri stanovení výšky škody vychádzajúc zo všeobecnej hodnoty vozidla 102 369,-- Sk, vyplývajúcej zo záverov znaleckého posudku znalca Ing. D. J., od ktorej odpočítal hodnotu použiteľných zvyškov vozidla 12 598,-- Sk a od takto ustálenej výšky škody 89 771,-- Sk odpočítal poisťovňou poskytnuté plnenie 56 086,-- Sk, a výslednú sumu 33 685,-- Sk, t. j. 1118,14 eur prisúdil žalobcovi. Nezohľadnil však žalovaným už poskytnuté plnenie žalobcovi titulom zálohy na opravu vo výške 10 225,-- Sk v dvoch čiastkach, 2 500,-- Sk a 7 725,-- Sk, ktoré nespochybnil ani žalobca a vyplývajú tiež z výpožičnej zmluvy (2 500,-- Sk) a výpovede žalobcu na pojednávaní 19.10.2005. Podľa dovolateľa rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza zo skutkového zistenia nemajúceho v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní a zároveň spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Žalobca sa písomne k dovolaniu žalovaného nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného nie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, ibaže tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vzhľadom na vyššie uvedenú zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníkovi pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Výskyt hore uvedených väd v konaní dovolací súd nezistil a dovolateľ ich ani nenamietal.

Z obsahu dovolania žalovaného vyplýva, že dovolanie odôvodňuje dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., t. j. nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom.

Právnym posúdením veci je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie veci, ktoré je dôvodom dovolania, môže spočívať v tom, že súd vec posúdil podľa nesprávneho právneho predpisu, alebo že správne použitý právny predpis nesprávne vyložil, prípadne ho na zistený skutkový stav nesprávne aplikoval.

Úlohou dovolacieho súdu v prípade dovolania odôvodneného nesprávnym právnym posúdením veci je posúdiť, či odvolací súd na zistený skutkový stav použil správnu právnu normu a či ju správne interpretoval. Nesprávne právne posúdenie veci je spôsobilým dovolacím dôvodom vtedy, ak bolo rozhodujúce pre rozhodnutie odvolacieho súdu, t.j. ak na takomto právnom posúdení napadnuté rozhodnutie spočíva.

Dovolaateľ namietal, že odvolací súd stanovil nesprávne výšku náhrady škody porovnávacou metódou všeobecnej hodnoty poškodenej veci (osobného motorového vozidla) pred poškodením a po poškodení, od ktorého výsledku odpočítal hodnotu použiteľných zvyškov a poistného plnenia. Namietal tiež nezapočítanie ním už poskytnutého plnenia vo výške 339,41 eur (10 225,-- Sk) titulom zálohy na opravu.

Zo skutkových zistení, účastníkmi nenamietaných, vyplynulo, že škoda žalobcovi vznikla porušením právnej povinnosti žalovaným, vyplývajúcej z ustanovenia § 682 Občianskeho zákonníka tým, že žalovaný predmet nájmu nevrátil žalobcovi včas a v stave v akom ho prevzal s prihliadnutím na obvyklé opotrebenie. V dôsledku porušenia právnej povinnosti dopravnou nehodou spôsobenou žalovaným bol poškodený predmet nájmu - osobné motorové vozidlo do miery vyhodnotenej poisťovňou totálnou škodou. Spornou zostalo stanovenie výšky náhrady škody.

Podľa § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka každý zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti.

V danej veci je jednoznačné, že žalovaný si od žalobcu prenajal automobil na dobu určitú. Základnou povinnosťou nájomcu je po skončení nájmu vrátiť vec prenajímateľovi v stave, v akom bola v čase vzniku nájmu (prevzatia predmetu nájmu), s prihliadnutím na obvyklé opotrebovanie. Túto povinnosť žalovaný nesplnil a nebol schopný ju splniť ani dodatočne, pretože v dobe, kedy mal vec v nájme, bola poškodená dopravnou nehodou ním spôsobenou. Žalovaný voči žalobcovi je zodpovedný za ujmu, vzniknutú tým, že mu jeho vec nevrátil v stave spôsobilom prevádzky. Porušenie právnej povinnosti žalovaným spočíva v tom, akým spôsobom sa staral o predmet nájmu (ochrana), t.j. v plnení špeciálnej prevenčnej povinnosti ohľadom prenajatej veci podľa § 670 Občianskeho zákonníka. V príčinnej súvislosti s týmto porušením vznikla žalobcovi škoda, pretože jeho majetkový stav sa znížil o hodnotu poškodenia funkčnosti prevádzkyschopnosti automobilu. Porušenie právnej povinnosti žalovaným ani nebolo sporné.

Podľa § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka uhrádza sa skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk). Podľa odseku 2 tohto ustanovenia účinného v čase vzniku škody, škoda sa uhrádza v peniazoch; ak však o to poškodený požiada a ak je to možné a účelné, uhrádza sa škoda uvedením do predošlého stavu.

Podľa § 443 Občianskeho zákonníka pri určení výšky škody na veci sa vychádza z ceny v dobe poškodenia.

Súd musí nielen rešpektovať právo, ale jeho výklad a aplikácia musia smerovať k spravodlivému výsledku. Inými slovami, právo musí byť predovšetkým nástrojom spravodlivosti, nie súborom právnych predpisov, ktoré sú mechanicky a formalisticky aplikované bez ohľadu na zmysel a účel toho ktorého záujmu chráneného príslušnou normou. V danom prípade je zmyslom a účelom ustanovenia, priznávajúceho poškodenému právo na náhradu škody, zabezpečiť, aby mu v plnej miere bola kompenzovaná majetková ujma. V každom individuálnom prípade je preto treba starostlivo porovnať majetkový stav poškodeného pred vznikom škody a po vykonaní opravy poškodeného vozidla, pričom rozsah náhrady v peniazoch musí zohľadňovať výšku všetkých ním vynaložených prostriedkov nutných k obnoveniu prevádzkyschopnosti vozidla, teda pôvodného majetkového stavu. S ohľadom na možný vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku opravy je pochopiteľne nutné zvažovať i účelnosť a nevyhnutnosť nákladov vynaložených na uvedenie poškodenej veci do pôvodného stavu.

Za škodu sa v právnej teórii aj praxi považuje ujma, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného, a je objektívne vyjadriteľná všeobecným ekvivalentom, t.j. peniazmi. Skutočnou škodou na veci je nutné rozumieť takú ujmu, ktorá znamená zmenšenie majetkového stavu poškodeného oproti stavu pred škodnou udalosťou a ktorá predstavuje majetkové hodnoty, ktoré je treba vynaložiť na uvedenie veci do predošlého stavu. Bez ohľadu na to, že Občiansky zákonník v znení účinnom od 1.1.1992 (po novele uskutočnenej zákonom č. 509/1991 Zb.) uprednostňuje náhradu v peniazoch pred tzv. naturálnou reštitúciou (uvedením do predošlého stavu), sú aj naďalej uplatniteľné závery, ktoré k definícii škody formuluje stanovisko Najvyššieho súdu ČSSR Cpj 87/70, publikované pod č. 55 v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk, ročník 1971, pretože ak sa vyjadruje škoda porovnaním majetkového stavu poškodeného pred a po poškodení, potom aj rozsah náhrady v peniazoch musí zohľadňovať výšku prostriedkov (vyjadrenú v peniazoch) nutnú k obnove pôvodného majetkového stavu. Pri škode vzniknutej na veci použitej a čiastočne opotrebovanej potom musí byť prihliadnuté k všeobecnej cene veci v dobe poškodenia a k rozsahu poškodenia, pričom od čiastky vyjadrujúcej náklady na opravu veci musí byť odpočítaná čiastka zodpovedajúca zhodnoteniu vozidla jeho opravou oproti pôvodnému stavu (v opačnom prípade by poškodenému vzniklo bezdôvodné obohatenie zhodnotením veci, pokiaľ by opotrebované súčasti boli nahradené súčasťami novými).

Z uvedeného výkladu vyplýva, že ustanovenie § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka nerieši len otázku obsahu náhrady škody (hradí sa zásadne len skutočná škoda), ale v súvislosti s úpravou spôsobu náhrady tejto škody obsahuje vlastne i pokyn pre riešenie rozsahu náhrady škody. Ak totiž stavia na prvé miesto úhradu škody v peniazoch a uvedenie do predošlého stavu len vtedy, ak o to poškodený požiada a zároveň aj za splnenia možnosti a účelnosti uvedenia do predošlého stavu, je treba vychádzať z toho, že náklady na uvedenie do predošlého stavu určujú aj rozsah náhrady. Prípadná peňažná náhrada musí preto zodpovedať nákladom, ktorých by bolo treba na uvedenie do pôvodného stavu za splnenia podmienky účelnosti a nevyhnutnosti.

Správnosť uvedeného záveru je zrejmá aj s ohľadom na to, že niet zákonného podkladu a dôvodu pre zvýhodnenie škodcu či poškodeného podľa toho, aký spôsob náhrady bude v konkrétnom prípade prichádzať do úvahy. Rozsah náhrady škody nemôže byť ovplyvnený jej spôsobom a pri stanovení výšky škody je preto treba zásadne vychádzať z nákladov (ich ceny) na uvedenie do pôvodného stavu.

Skutočnou škodou na veci je teda ujma, ktorá znamená zníženie hodnoty veci v dôsledku jej poškodenia oproti stavu pred poškodením, a pri určení jej výšky sa zásadne vychádza z ceny v dobe poškodenia. Náhrada škody v peniazoch predstavuje majetkové hodnoty, ktoré je treba vynaložiť na uvedenie veci do pôvodného stavu, avšak výška škody nemusí byť určená len vyúčtovaním nákladov na jej opravu. Je možné vychádzať z porovnania hodnoty veci, akú mala v dobe poškodenia, oproti stavu po poškodení s prihliadnutím k rozsahu, v akom bola poškodená zásahom škodcu. Zásadne teda prichádzajú do úvahy dva spôsoby určenia výšky peňažnej náhrady za škodu spôsobenú na veci. Buď porovnanie ceny obvyklej, akú mala vec pred poškodením s obvyklou cenou po poškodení, alebo náhradu nákladov potrebných k tomu, aby si poškodený uviedol vec do stavu pred poškodením. Výšku peňažnej náhrady vyjadrujúcu náklady na uvedenie do pôvodného stavu, je preto treba zistiť a stanoviť objektívne a nezávisle na náhodných okolnostiach nesúvisiacich so škodnou udalosťou. Opravou sa sleduje taká zmena poškodenej veci, ktorá vedie k nadobudnutiu pôvodných vlastností, ktoré mala pred vznikom škody.

V danej veci žalobca v dôsledku poškodenia motorového vozidla úplne stratil možnosť jeho ďalšieho využívania na bežný účel - prepravu osôb a osobných vecí, jeho skutočnú škodu v zmysle § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ujmu v jeho majetkovej sfére) nepredstavuje celá hodnota rovnakého alebo porovnateľného opotrebovaného motorového

vozidla. Z hľadiska určenia výšky škody spôsobenej na motorovom vozidle treba vziať na zreteľ, že zachované a nepoškodené zvyšky vozidla (súčasti a súčiastky poškodeného vozidla) majú objektívne vždy majetkovú hodnotu, pri určovaní výšky ktorej nie je rozhodujúci subjektívny aspekt (akým spôsobom je v individuálnom prípade ten - ktorý poškodený subjekt spôsobilý alebo schopný naložiť s touto hodnotou). Pokiaľ preto odvolací súd pri určení výšky škody vychádzal z hodnoty veci - osobného motorového vozidla pred poškodením, stanovenej znalcom výškou 102 369,-- Sk, od ktorej odpočítal 12 598,-- Sk, vyjadrujúcu hodnotu predajných zvyškov poškodeného motorového vozidla, postupoval správne. Správne postupoval aj v ďalšom výpočte, keď odpočítal od uvedeným spôsobom stanovenej výšky škody poisťovňou žalobcovi poskytnuté plnenie vo výške 56 086,-- Sk. Správne odvolací súd postupoval, ak nezapočítal do výslednej výšky náhrady škody dovolateľom namietanú zálohu 10 225,-- Sk, ktorú už správne započítal v konaní sám žalobca tým, že vzal v tejto časti žalobu späť (viď č.l. 21 spisu), čím prejavil svoju vôľu o tejto časti žaloby nerozhodnúť meritórne.

Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktoré ho viedlo k zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa, treba považovať za správne.

V dovolacom konaní (procesne) úspešnému žalobcovi vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalovanému, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p., § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Úspešný účastník nepodal v dovolacom konaní návrh na uloženie povinnosti nahradiť mu trovy tohto konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 151 ods. 1 O.s.p.), preto mu dovolací súd nepriznal náhradu trov dovolacieho konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 6. apríla 2011

JUDr. Ladislav G ó r á s z , v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia :

Bc. Patrícia Špacírová

